

Curriculumherziening PO en VO

Rondetafelgesprek Vaste Kamercommissie OCW - 19 april 2017

De bedoeling

De VFVO herkent zich heel sterk in de onderliggende bedoeling van een curriculumherziening: het opnieuw doordenken van ons curriculum vanuit de onderwijspraktijk en op die wijze landelijk te actualiseren, opdat leerlingen op dit moment en in de toekomst goed onderwijs krijgen. Vanuit het vak filosofie gezien willen we in ons onderwijs opgroeiende mensen vooral ook inspireren om zelf te onderzoeken hoe ze zich betekenisvol tot zichzelf, anderen en de wereld kunnen verhouden.

Dat betekent wat ons betreft ook het opbrengen van de moed om voorbij het vak te kijken, nadrukkelijk verbanden te zoeken en voortdurend actuele, relevante en betekenisvolle inhouden en vaardigheden te ontwikkelen. Door iedere vier jaar een nieuw examenonderwerp per leerniveau te hebben zijn we hier binnen het vak filosofie aan gewend. Uit ervaring weten we dat een zorgvuldig *proces* opzetten ontzettend belangrijk is waarin de *docent* een actieve rol krijgt, met leerlingen, om het curriculum *inhoudelijk* vorm te geven - *samen* met collega's in de school.

Het proces - de ontwikkelteams en SLO

De Commissie 2032 heeft zich ingespannen om zoveel mogelijk het hele onderwijsveld te horen in haar onderzoek. Toch is er enige zorg of veel docenten zich werkelijk gehoord voelen en heeft de snelheid of een gebrek aan (ervaren) ruimte voor docenten om echt te participeren gezorgd voor enige weerstand. Het is in het vervolg daarom belangrijk goed oog te houden voor de betrokkenheid van de docenten in het onderwijs. Het opzetten van ontwikkelteams heeft in onze beleving de potentie om dit voor elkaar te krijgen. De vakverenigingen kunnen hierin een waardevolle rol vervullen doordat zij in goed contact staan met de docenten op de werkvloer en op de hoogte zijn van de expertise in het veld. Bij filosofie wordt bovendien ook goed geluisterd naar leerlingen, zij zijn misschien wel echt de experts omdat ze het onderwijs zelf ervaren en methodes alsook examenonderwerpen/-bundels houden hier rekening mee.

Advies 1

Laat de vakverenigingen docenten voordragen voor de ontwikkelteams. Betrek de vakverenigingen zoveel mogelijk bij het verloop van het proces als klankbord. Vorm een 'leerlingenraad' of laat vakverenigingen een eigen 'leerlingenraad' opzetten om mee te kijken en adviezen te geven.

SLO

Aangenomen dat de de specialisten in leerplanontwikkeling (SLO) ook een rol zullen krijgen in het vervolproces is het in onze ogen van groot belang dat er tussen de SLO en vakverenigingen goed contact is en er voldoende expertise aanwezig is bij de SLO voor de (door)ontwikkeling van het vak. Voor filosofie maken we ons hierin zorgen, omdat het op dit moment ontbreekt aan een geschoolde en getrainde filosoof, die uitgebreid ervaring heeft met de lespraktijk. Dit wrekt zich op dit moment met name bij de werkzaamheden van de SLO binnen de Syllabuscommissie die zich nu en in de toekomst ontfermt over veranderingen op het gebied van examinering van het schoolvak. Het zou erg helpen als er binnen de SLO voldoende filosofische expertise aanwezig zou zijn om inhoudelijk mee te denken over de wijze waarop zowel de hogere denkvaardigheden als het vormende karakter van filosofie een bijdrage kan leveren aan ons onderwijs.

Advies 2

Zorg dat de vakverenigingen betrokken worden bij activiteiten van de SLO en stel zo snel mogelijk binnen de SLO een geschoolde en ervaren filosoof aan.

Herziening inhoud curriculum - *denken, in relatie en filosofische gesprekken*

Wat ons betreft heeft de verdiepingsfase Onderwijs2032 onder meer blootgelegd waar de kracht al zit in ons huidige onderwijs en wat duidelijk meer aandacht kan krijgen. De staatssecretaris merkt daarin terecht op dat er een aantal rode draden zichtbaar zijn, waaronder aandacht voor persoonsvorming, burgerschap en vakoverstijgende vaardigheden. Hierbij is ook aangetekend dat het maken van een doorlopende leerlijn en een samenhang van groot belang is, naast het eventueel vormen van een kerncurriculum met daaromheen keuzeruimte.

Cruciaal hierin is het vermogen om vooronderstellingen te kunnen onderzoeken. Is liegen altijd verkeerd? Is wetenschappelijke kennis zeker? Is democratie de beste staatsvorm? Een onderzoekende houding waarin het *denken* getraind wordt. Perspectieven leren zien, kritisch redeneren en creatief ideeën ontwikkelen & onderbouwen. Dit is alleen zinvol *in relatie* tot vakinhoudelijke kennis en de wereld waarin we nu leven. Denken kan niet in isolement en misschien zelfs niet zonder een ander. Het is dan ook aan ons om leerlingen te helpen onderzoeken hoe ze zich verhouden tot zichzelf, anderen en de wereld om hen heen. Waarbij voortdurend verbanden worden gezocht en gevraagd wordt naar het handelen van leerlingen het dagelijks leven. Behalve oog voor de kwalificatie van leerlingen, vereist dit ruimte voor persoonlijke ontwikkeling, identiteitsvorming en positie bepalen in de samenleving. Dan wordt leren betekenisvol.

Filosofie heeft de afgelopen twintig jaar bewezen dat ze bij uitstek deze rol kan vervullen, als deze training niet per definitie filosofisch van aard is. Een vak waarbij niet alleen cognitieve, maar ook morele en sociale vermogens worden ontwikkeld, mede door het voeren van filosofische gesprekken in de les. Al een kwart van de scholen voor havo en vwo zien dit in de praktijk en zowel HBO-instellingen en universiteiten waarderen een filosofische training zeer, voor elke opleiding. Filosofische inhouden, vaardigheden en gesprekken lopen dwars door alle vakken en andere opdelingen (zoals studies & beroepen) in de wereld heen. Laten we voorzichtig zijn om allerlei vernieuwingen in te zetten terwijl deze eeuwenoude discipline al duidelijk haar sporen verdiend heeft. Waarbij direct aangetekend kan worden dat het vak filosofie hierin nog geholpen kan worden om haar nog meer te laten floreren in onderwijs.

Advies 3

Neem in een of meerdere van de ontwikkelteams een docent filosofie en vakdidacticus filosofie op om te laten zien hoe invulling gegeven kan worden aan hogere denkvaardigheden evenals de vorming van onze leerlingen op persoonlijk en maatschappelijk vlak.

Advies 4

Maak ruimte om *in relatie* tot het kerncurriculum vakoverstijgend onderwijs te kunnen maken waarin een doorlopende leerlijn 'denkvaardigheden' en 'filosofisch gesprek' de sleutel vormt.

Advies 5

Geef docenten zoveel mogelijk eigenaarschap en tijd om (samen met collega's) het onderwijs vorm te geven.

Advies 6

Durf voorbij de profielen te denken in het voortgezet onderwijs en maak een kerncurriculum (waarin filosofie een rol krijgt) waaromheen scholen en leerlingen zelf allerlei thema's kiezen.

Advies 7

Formeer een (syllabus)commissie (met het CvTE / SLO) om een programma filosofie te ontwikkelen voor het PO & VMBO.

Vanuit de bedoeling van ons onderwijs, en met deze adviezen als leidraad, willen we graag als vakvereniging actief vormgeven aan een (structurele) herziening van ons onderwijs.

Namens voorzitter Harm Tiggelaar die vanwege omstandigheden niet aanwezig kan zijn,
Fransiscus Ismaël Kusters (Secretaris Vakvereniging Filosofiedocenten Voortgezet Onderwijs)